

Ходус Галина Михайлівна

спеціаліст деканату

Навчально-науковий інститут права та психології

Національного університету «Львівська політехніка»

Ходус Галина Михайловна

специалист деканата

Учебно-научный институт права и психологии

Национального университета «Львовская политехника»

Khodus Halyna

Dean's Office Specialist of

Educational-Scientific Institute of Law and Psychology of

National University «Lviv Polytechnic»

ПРО НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЛОМБАРДІВ В УКРАЇНІ

О НОРМАТИВНО-ПРАВОВОМ РЕГУЛИРОВАНИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛОМБАРДОВ В УКРАИНЕ

ABOUT NORMATIVELY LEGAL REGULATION OF ACTIVITIES OF LOMBARDES IN UKRAINE

Анотація. *Нормативно-правове регулювання діяльності ломбардів України має проблеми, що вимагають свого вирішення. Це стосується регулювання правових відносин у сфері надання фінансових послуг населенню. Залишаються не до кінця врегульованими питання організації, забезпечення і безпосередньо процедури отримання послуг. Залишаються актуальними питання відповідальності суб'єктів за порушення правил діяльності ломбардів, а також правил обслуговування клієнтів ломбардів. Ці та інші проблеми спонукали автора до проведення аналізу актуальності ломбардної діяльності, поняття «ломбардної діяльності», «правового регулювання», «механізму правового регулювання», а також на основі дослідження чинного законодавства та наукових праць автором розглянуто особливості нормативно-правового регулювання ломбардної діяльності в Україні.*

В статті надається авторське визначення поняття «правове регулювання ломбардної діяльності», під яким розуміється правовий комплекс передбачених нормами права організаційних, економічних і правових засад створення, діяльності, реорганізації і ліквідації ломбардів, їх об'єднань, порядок надання ломбардних послуг, здійснення регулятивних та наглядових функцій за діяльністю з надання цих послуг. Розкриваються його елементи та основні ознаки. Також автором представлена статистика діяльності ломбардів у 2017 році. Розглянуто обсяг активів ломбардів, види застав, сума наданих фінансових кредитів під заставу та сума погашених фінансових кредитів. Автор акцентує увагу на прийнятті основного закону, який би регулював діяльність ломбардів безпосередньо.

Ключові слова: *ломбард, ломбардна діяльність, правове регулювання, механізм правового регулювання.*

Аннотация. *Нормативно-правовое регулирование деятельности ломбардов Украины имеет проблемы, требующие своего решения. Это касается регулирования правовых отношений в сфере предоставления финансовых услуг населению. Остаются не до конца урегулированными вопросы организации, обеспечения и непосредственно процедуры получения услуг. Остаются актуальными вопросы ответственности субъектов за нарушение правил деятельности ломбардов, а также правил обслуживания клиентов ломбардов. Эти и другие проблемы побудили автора к проведению анализа актуальности ломбардной деятельности, понятие «ломбардной деятельности», «правового регулирования», «механизма правового регулирования», а также на основе исследования действующего законодательства и научных трудов автором рассмотрены особенности нормативно-правового регулирования ломбардной деятельности в Украине.*

В статье приводится авторское определение понятия «правовое регулирование ломбардной деятельности», под которым понимается правовой комплекс предусмотренных нормами права организационных, экономических и правовых основ создания, деятельности, реорганизации и ликвидации ломбардов, их объединений, порядок предоставления ломбардных услуг, осуществление регулятивных и надзорных функций за деятельностью по предоставлению этих услуг. Раскрываются его элементы и признаки. Также автором представлена статистика деятельности ломбардов в 2017 году. Рассмотрены объем активов ломбардов, виды залогов, сумма предоставленных финансовых кредитов под залог и сумма погашенных финансовых кредитов. Автор акцентирует внимание на принятии основного закона, который бы регулировал деятельность ломбардов напрямую.

Ключевые слова: ломбард, ломбардная деятельность, правовое регулирование, механизм правового регулирования.

Summary. Regulatory and legal regulation of the activities of pawnshops in Ukraine has problems that require its solution. This concerns the regulation of legal relations in the field of providing financial services to the population. The questions of organizing, providing and directly the procedure of obtaining services are not completely resolved. The actual issues of responsibility of the entities for violating the rules of the activity of pawnshops, as well as the rules of servicing the pawnshops clients remain. These and other problems prompted the author to analyze the relevance of the pawnshop activity, the concept of «pawnshop activity», «legal regulation», «the mechanism of legal regulation», as well as on the basis of the study of current legislation and scientific works, the author considered the peculiarities of regulatory and legal regulation of the pawnshop activity in Ukraine.

The author's definition of the concept of «legal regulation of pawnshop activity» is provided in the article, which means the legal complex of the legal, organizational, economic and legal foundations for the establishment, operation, reorganization and liquidation of pawnshops, their associations, the procedure for the provision of pawnshop services, the implementation of regulatory and supervisory functions for the provision of these services. Its elements and main features are revealed. Also, the author presents the statistics of the activity of pawnshops in 2017. The volume of pawnshops' assets, types of mortgages, the amount of collateralized financial loans and the amount of repayments of financial loans are considered. The author focuses on the adoption of a basic law that would regulate the activity of pawnshops directly.

Key words: pawnshop, pawnshop activity, legal regulation, mechanism of legal regulation.

Постановка проблеми. Ломбардна діяльність в Україні є достатньо прогресивним інструментом в сфері надання фінансових послуг.

Враховуючи негативне економічне становище населення України, все частіше громадяни звертаються за наданням фінансових послуг до таких ломбардів.

Метою дослідження є з'ясування та аналіз особливостей ломбардної діяльності на засадах сучасного нормативно-правового регулювання.

Стан дослідження. На сьогоднішній день ломбардна діяльність стає більш поширеною і доступною серед населення нашої держави в різних її проявах. Все частіше укладаються договори фінансового кредиту та договори застави ломбардами з громадянами в якості позичальників, все частіше на ринку праці відкриваються вакансії працівників ломбарду у зв'язку з високими темпами розвитку мереж існуючих ломбардів та створення нових ломбардних установ.

При аналізі даної проблеми ми використали ряд положень чинного національного законодавства та наукові праці Авраменка Л. В., Білозьорова Є. В., Власенка В. П., Горова О. Б., Гусарева С. Д., Завального А. М., Зайчука О. В., Заяць Н. В., Копиленка О. Л., Ксьондза С. М., Маслій Н. Д., Олійника А. Ю., Оніщенко Н. М., Петришина О. В., Слюсаренка О. Л., Степанової Г. Є., Тихомиро-

ва О. Д., Цвіка М. В., Шемшученка Ю. С., що сприяло висвітленню даної проблеми.

Виклад основних положень. На сьогоднішній час розвиток ломбардної діяльності характеризується помітним зростанням кількості ломбардних установ та якістю їхнього обслуговування. Ломбарди збільшують свою конкурентоспроможність поряд з іншими суб'єктами, які діють на ринку фінансових послуг. Збільшення конкурентоспроможності між ломбардами сприяє поліпшенню якості фінансових послуг для населення та розширенню їх різноманітності, викликає зацікавленість у клієнтів фінансових послуг ломбардів та висуває ломбардам істотно нові умови щодо рівня обслуговування клієнтів.

В останні роки у сфері кредитування в Україні відбулися зміни, які створили сприятливі умови розвитку для ломбардної діяльності в Україні. Це пов'язано перш за все з тим, що банки зазнавали значних збитків, в тому числі, коли протягом 2014–2018 років закрилось значна кількість банків припинили свою діяльність, а більшість кредитних спілок згорнули свою діяльність, і як наслідок саме ломбарди як окремий сегмент фінансового ринку почав набирати оберти своєї діяльності. За статистичними даними, послугою ломбарду щороку користується більше п'яти мільйонів людей в Україні. Даний вид

діяльності власникам ломбардів приносить досить серйозний фінансовий дохід, а населенню — задоволення потреби в коштах швидко та без складної процедури оформлення кредиту [1, с. 154].

Як показали дослідження в перспективі, діяльність небанківських кредитних установ, зокрема, ломбардів може відігравати вагомую роль у функціонуванні ринку фінансових послуг, оскільки вони є перспективними внутрішніми інвесторами, утворюють альтернативний банківському сектору сегмент, чим забезпечують розвиток конкурентного середовища на ринку кредитних ресурсів [2, с. 76–77].

В Україні складається ситуація, коли величезний сегмент фінансового ринку, який займають ломбарди, практично не регулюється на законодавчому рівні (зазначена сфера наразі регулюється лише підзаконними актами та загальними нормативними актами). Крім того, вбачається очевидним недостатній рівень захищеності на рівні закону прав та інтересів фізичних осіб — клієнтів ломбардів.

Сучасне правове регулювання ломбардної діяльності залишається невизначеним, адже відсутній єдиний нормативно-правовий акт, який би регулював створення та функціонування ломбардної діяльності.

Лише в проекті Закону України «Про ломбарди та ломбардну діяльність» зазначено, що ломбардна діяльність — це надання ломбардами фінансових кредитів та надання інших послуг, визначених цим Законом [3].

Ломбардна діяльність полягає у наданні фінансових та супутніх послуг.

До фінансових послуг ломбардної діяльності відносять:

- надання фінансових кредитів за рахунок власних коштів;
- надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів.

До супутніх послуг ломбардної діяльності належать:

- оцінка заставленого майна відповідно до чинного законодавства та/або умов договору;
- надання посередницьких послуг зі страхування предмета застави на підставі агентського договору зі страховою компанією;
- реалізація заставленого майна відповідно до чинного законодавства та/або умов договору [4].

Ломбардна діяльність з надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів підлягає ліцензуванню згідно із законодавством.

Правове регулювання в юридичній літературі розглядають як одне з центральних і всеохоплюючих правових явищ. Воно переслідує мету впорядкування

та вдосконалення суспільних відносин, без чого в суспільстві неможливий правопорядок і законність, нормальний ритм життя та спокій громадян [5, с. 254].

Правове регулювання (від латинської *regulare* — спрямовувати, впорядковувати) — один із основних засобів державного впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування в інтересах людини, суспільства і держави [6, с. 715].

В Сучасній правовій енциклопедії зазначено, що правове регулювання — здійснюваний державою за допомогою всіх юридичних засобів владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони й розвитку, а також вплив на поведінку та свідомість громадян шляхом проголошення їх прав та обов'язків, встановлення певних дозволів та заборон, затвердження певних правових актів [7, с. 251].

М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко характеризують правове регулювання як здійснюваний за допомогою юридичних засобів процес упорядкування суспільних відносин з метою забезпечення певної сукупності соціальних інтересів, які вимагають правового гарантування [8, с. 208]. Вчені, такі як, С. Д. Гусарев, А. Ю. Олійник, О. Л. Слюсаренко, визначають правове регулювання як форму владного юридичного впливу на суспільні відносини, що здійснюється державою за допомогою всіх правових засобів з метою їх упорядкування, закріплення і забезпечення [9, с. 192].

Правове регулювання ломбардної діяльності — це правовий комплекс передбачених нормами права організаційних, економічних і правових засад створення, діяльності, реорганізації і ліквідації ломбардів, їх об'єднань, порядок надання ломбардних послуг, здійснення регулятивних та наглядових функцій за діяльністю з надання цих послуг.

Правове регулювання ломбардної діяльності на сьогодні має фрагментарний характер. Правові норми, які мають пряме відношення до регулювання відносин у сфері ломбардної діяльності, розосереджені по різних нормативно-правових актах. Немає єдиного закону, який би регулював дану діяльність.

Державний контроль ломбардної діяльності проводить Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, яка підпорядкована Президенту України, підзвітна Верховній Раді України.

Правове регулювання ломбардної діяльності здійснюється за допомогою певного правового механізму.

Механізм правового регулювання — це сукупність правових засобів, узятя в єдності, за допомогою яких держава здійснює правовий вплив на конкретні

суспільні відносини з метою їх упорядкування та розвитку [5, с. 261].

Головними складовими цього механізму є: а) норми права, зафіксовані в законах та інших правових актах, якими визначається модель можливої та необхідної поведінки суб'єктів суспільних відносин (норми права — основа механізму правового регулювання); б) юридичні факти, тобто конкретні життєві обставини, з якими пов'язані виникнення, зміна чи припинення правових відносин; в) власне правові відносини, тобто суспільні відносини, опосередковані нормами права; г) акти реалізації прав та обов'язків суб'єктів суспільних відносин, тобто дії цих суб'єктів у межах приписів відповідних правових норм; д) правові санкції щодо порушників норм права [6, с. 715].

Норма права являє собою обов'язкове правило поведінки, яке поширюється на певне коло осіб, суб'єктів ломбардної діяльності, визначає зміст надання послуг, встановлює за яких обставин особа має керуватися правилом поведінки.

Норма права набуває своє вираження в нормативно-правових актах, які слугують нормативною базою механізму правового регулювання ломбардної діяльності.

Основою правового регулювання ломбардної діяльності в Україні є: Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, закони України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року, «Про заставу» від 02 жовтня 1992 року, Закону України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 року та інші нормативно-правові акти. Важливим нормативно-правовим актом є Положення «Про порядок надання фінансових послуг ломбардами» від 26 квітня 2005 р. № 3981, де зазначені основні засади діяльності ломбардів. Доцільно було б прийняти основний закон для регулювання відносин у сфері ломбардної діяльності, який би визначав мету, завдання, організаційні, правові, економічні засади створення та діяльності ломбардів, її правовий статус, а також здійснення наглядових, регулятивних функцій за діяльністю ломбардів.

Юридичні факти є необхідною умовою виникнення, зміни або припинення правових відносин у сфері ломбардної діяльності.

Юридичні факти повинні (у нашому випадку, надання фінансової послуги), обов'язково бути зафіксованими, оформленими у встановленому порядку, викликати передбачені законом правові наслідки.

Правовідносини в механізмі правового регулювання визначають конкретне коло осіб, на яких поширюється дія норм права в певний момент; закріплюють конкретну поведінку, якої повинні або

можуть додержуватися особи; слугують умовою для можливого приведення в дію спеціальних юридичних засобів (прокуратурою, судом, поліцією) з метою забезпечення суб'єктивних прав, обов'язків, відповідальності [5, с. 263].

Правові відносини в сфері ломбардної діяльності за галузевою приналежністю можуть бути: цивільно-правові, адміністративно-правові (а на їх стику і господарсько-правові), кримінально-правові, кримінально-процесуальні.

Цивільно-правові відносини при здійсненні ломбардної діяльності пов'язані з наданням кредиту та укладанні цивільних договорів. Так, при наданні кредиту ломбардом та фізичною особою укладаються договір про надання фінансового кредиту та договір застави майна.

Коли мова йде про адміністративно-правові відносини, то йдеться про умови створення, реєстрацію ломбардних установ, порядок надання ліцензії для здійснення ломбардної діяльності, державне регулювання відповідними органами влади.

Позитивною стороною діяльності ломбардних установ є надання швидких та спрощених кредитів, що зменшує економічну напругу в суспільстві. Але з іншої сторони зумовлює кримінально-правові ризики. Бувають випадки, що ломбардні установи приймають під заставу незаконно придбані речі та виставляють їх на реалізацію.

Діяльність ломбарду, як вже вказувалося вище, можна умовно розділити на діяльність з надання фінансових та супутніх послуг. Відповідно, надання фінансових послуг щодо видачі кредитів за рахунок власних коштів та таких супутніх послуг як оцінка заставленого майна та посередницькі послуги зі страхування предмета застави не підлягають ліцензуванню. А що стосується надання ломбардом фінансових кредитів за рахунок залучених коштів та реалізації ломбардом заставленого майна (виробів з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння), яке не викуплене заставодавцями, то ці види діяльності ломбарду підлягають ліцензуванню. Законодавством передбачено вимоги та порядок здійснення такої процедури. Таким чином ломбардні установи здійснюють реалізацію актів прав та обов'язків.

Застосування правових санкцій щодо порушення законів та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність з надання фінансових послуг, здійснюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

Так, відповідно до ст. 41 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», Національна комісія, що

здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, застосовує до учасників ринків фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг) штрафні санкції за:

- 1) провадження діяльності на ринках фінансових послуг, для якої законом встановлені вимоги щодо одержання ліцензії та/або реєстрації, без відповідної ліцензії та/або реєстрації — у розмірі від 1000 до 10000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- 2) неподання, несвоєчасне подання або подання за відомо недостовірної інформації — у розмірі від 100 до 2000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- 3) ухилення від виконання або несвоєчасне виконання розпорядження, рішення національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, про усунення порушення щодо надання фінансових послуг — у розмірі від 100 до 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [10].

Рішення національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, про застосування штрафних санкцій може бути оскаржено в суді.

Штрафи, накладені національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, стягуються у судовому порядку.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, оприлюднила основні показники діяльності ломбардів у 2017 році. Станом на 31.12.2017 до Державного реєстру фінансових установ було внесено інформацію про 415 ломбардів, що на 41 установу (або на 9,0 %) менше порівняно з відповідною датою 2016 року (станом на 31.12.2016—456 ломбардів). Такі показники, як сума наданих фінансових кредитів під заставу та сума погашених фінансових кредитів, зменшились на 2,0 % та 0,1 % відповідно, а кількість наданих фінансових кредитів під заставу збільшилась на 2,4 %. Показник кількості договорів, погашених за рахунок майна, наданого в заставу збільшився на 21,0 %. Середньозважена річна процентна ставка за фінансовими кредитами ломбардів за 2017 рік становить 189,3 % (2016 рік — 197,7 %). Важливим показником, який характеризує ринок послуг ломбардів, є показник їх фінансового стану [11].

Обсяг активів ломбардів виріс на 13,4 % (446,0 млн грн.) порівняно з аналогічним періодом минулого року та станом на 31.12.2017 становить 3763,7 млн грн. Власний капітал ломбардів становить 1648,5 млн грн., що на 11,3 % (166,9 млн грн.) більше, ніж станом на 31.12.2016. Станом

на 31.12.2017 нерозподілений прибуток становить 504,2 млн грн., порівняно з відповідним періодом 2016 року він збільшився на 21,4 % (88,9 млн грн.). Обсяг дебіторської заборгованості станом на 31.12.2017 збільшився на 8,6 % (до 2857,7 млн грн.) порівняно з відповідною датою попереднього року. Станом на 31.12.2017 резервний капітал та статутний капітал зросли на 27,0 % та 8,2 % порівняно з аналогічною датою 2016 року та відповідно становлять 61,6 та 1352,4 млн грн. [11].

Ломбарди обирають для застави найбільш ліквідне майно. В обсязі наданих фінансових кредитів за видами застави найбільшу питому вагу займають фінансові кредити під заставу виробів із дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння — 77,9 % (12771,6 млн грн.). Порівняно з 31.12.2016 даний показник зменшився на 6,3 % від загального обсягу виданих кредитів. Фінансові кредити видані під заставу побутової техніки за 2017 рік збільшились на 16,9 % (514,1 млн грн.) порівняно з відповідним періодом 2016 року. Обсяг фінансових кредитів під заставу автомобілів зменшився на 31 % (3,4 млн грн.), а обсяг фінансових кредитів під заставу нерухомості продемонстрував зменшення на 71,7 % (7,5 млн грн.) [11].

Ломбарди залишаються одним із найбільш консервативних і стабільних фінансових інститутів для фізичних осіб — вони орієнтовані на видачу дрібних та короткострокових кредитів. Ломбарди надають фінансові кредити під заставу, середній розмір яких за 2017 рік становить 1340,5 грн. Помітна тенденція до спаду обсягу виданих кредитів за 2017 рік на 2 %, в той час як середній розмір кредиту зменшився на 4,2 % [11].

У звіті Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, зауважується, що на 100 ломбардів, перших за обсягом наданих фінансових кредитів (ТОР 100), припадає 95,9 % від загального обсягу кредитів та 93,8 % від загальних активів. При цьому, на частку 3 ломбардів, перших за обсягом наданих кредитів, припадає 31,9 % від загального обсягу наданих кредитів і 24,6 % всіх активів ломбардів [11].

У господарській діяльності ломбардів зменшується питома вага залучених кредитів від банків на 3,4 в.п. (до 59,9 млн грн.). Обсяг залучених коштів від юридичних осіб (крім банків) порівняно з відповідним періодом минулого року зменшився на 0,8 в.п. (до 86,9 млн грн.). Питома вага залучених коштів від фізичних осіб збільшилася на 4,2 в.п. (до 21,4 млн грн.) [11].

Висновок. З урахуванням економічних негараздів, недостатнього соціального забезпечення населення України ломбардна діяльність в значній

мірі сприяє вирішенню питань в частині надання фінансових послуг населенню.

Легкість і відносна прозорість в отриманні позик, враховуючи пакет документів, необхідних для її надання і час її отримання, все частіше викликає

у громадян попит відносно звернення до ломбарду для отримання відповідної послуги.

Ломбардна діяльність являється конкурентноздатною альтернативою банківському кредитуванню.

Література

1. Ксьондз С. М. Діяльність ломбардів як учасників ринку цінних паперів. Вісник Хмельницького національного університету. — 2013. — № 6. — Т. 2. — С. 154–159.
2. Маслій Н. Д., Степанова Г. Є. Державна підтримка ломбардної діяльності в Україні: проблеми та перспективи. Збірник матеріалів 71-ої студентської наукової конференції. — 2015. — С. 76–79.
3. Проект Закону України «Про ломбарди і ломбардну діяльність» поданий 20 січня 2015р. № 1800. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53640
4. Положення про порядок надання фінансових послуг ломбардами затверджене розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26 квітня 2005 р. № 3981. Офіційний вісник України. — 2005. — № 21. — Ст. 1146.
5. Білозьоров Є. В., Власенко В. П., Горова О. Б., Завальний А. М., Заяць Н. В. Теорія держави та права: навч. посіб. / за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. К.: НАВС, Освіта України. — 2017. — 320 с.
6. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученка. 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: «Юридична думка». — 2012. — 1020 с.
7. Зайчук О. В., Копиленко О. Л., Оніщенко Н. М. Сучасна правова енциклопедія / за заг. ред. О. В. Зайчука; Ін-т законодавства Верхов. Ради України. К.: Юрінком Інтер. — 2010. — 384 с.
8. Цвік М. В., Петришин О. В., Авраменко Л. В. Загальна теорія держави і права: [підруч.] / за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Х.: Право. — 2009. — 584 с.
9. Гусарєв С. Д. Теорія права і держави: [навч. посіб.] / Гусарєв С. Д., Олійник А. Ю., Слюсаренко О. Л. К.: Всеукр. асоціація видавців «Правова єдність». — 2008. — 270 с.
10. Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 липня 2001 р. № 2664-III. Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 1. — Ст. 1.
11. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <https://www.nfp.gov.ua>

References

1. Ks'ondz S. M. Diyal'nist' lombardiv yak uchasnykiv rynku tsinnykh paperiv [Activities of pawnshops as participants in the securities market]. Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. — 2013. — vol. 2. — pp.154–159.
2. Masliy N. D., Stepanova H. Ye. Derzhavna pidtrymka lombardnoyi diyal'nosti v Ukraini: problemy ta perspektyvy [State support of lombard activity in Ukraine: problems and prospects]. Zbirnyk materialiv 71-oyi student's'koyi naukovoyi konferentsiyi. — 2015. — pp. 76–79.
3. Proekt zakonu Ukrayiny «Pro lombardy i lombardnu diyal'nist'». Available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53640
4. Regulation on the procedure of providing financial services pawnshops approved by the State Commission for Regulation of Financial Services Ukraine on April 26. — 2005.
5. Biloz'orov Ye. V., Vlasenko V. P., Horova O. B., Zaval'nyy A. M., Zayats' N. V. Teoriya derzhavy ta prava [Theory of state and law], Kyiv, NAVS, Osvita Ukrayiny Publ. — 2017. — 320 p.
6. Shemchushenko Yu. S. Velykyy entsyklopedychnyy yurydychnyy slovnyk [Great Encyclopedic Dictionary of Law], Kyiv, Yurydychna dumka Publ. — 2012. — 1020 p.
7. Zaychuk O. V., Kopylenko O. L., Onishchenko N. M. Suchasna pravova entsyklopediya [Modern Legal Encyclopedia], Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, Yurinkom Inter Publ. — 2010. — 384 p.
8. Tsvik M. V., Petryshyn O. V., Avramenko L. V. Zahal'na teoriya derzhavy i prava [General theory of state and law], Kharkiv, Pravo Publ. — 2009. — 584 p.
9. Husaryev S. D. Teoriya derzhavy ta prava [Theory of state and law], Kyiv, Vseukrayins'ka asotsiatsiya vydavtsiv «Pravova yednist'» Publ. — 2008. — 270 p.
10. About financial services and State Regulation of Financial Services Law of Ukraine on July 12. — 2001.
11. Ofitsiyyny sayt Natsional'noyi komisiyi, shcho zdiysnyuye derzhavne rehulyuvannya u sferi rynkiv finansovykh posluh. Available at: <https://www.nfp.gov.ua>